

شرایطی بدتر از دهه شصت پیش‌بینی کرده بودیم

محمدرضا عارف، معاون اول رئیس‌جمهور در نشست با فعالان سیاسی استان خراسان رضوی با یادآوری فضای امنیتی حاکم بر دانشگاه‌ها در گذشته، گفت: «فضای حاکم بر دانشگاه‌ها در دوره گذشته به شدت امنیتی بود و اسناد و دانشجوی بسیار حائز اهمیت است.» عارف در مورد رفع فیلتر نیز گفت: «رفع فیلتر به صورت گام به گام صورت می‌گیرد و گام اول برداشته شد و انشاء‌الله گام‌های بعدی هم برداشته خواهد شد. ما معتقدیم سیاست منع جواب نمی‌دهد.» وی اضافه کرد: «هبر معظم انقلاب شرایط کشور را با دهه ۶۰ تشبیه کرده بودند البته ما برای دولت، شرایطی بدتر از دهه ۶۰ را پیش‌بینی کرده بودیم اما با آنکه آمادگی داریم برای شرایط بدتر از آن دهه هم آماده شویم اما تلاش‌مان بر این بود که ذهنیت جنگ را از ذهن مردم بیرون کنیم.» عارف در پاسخ به نقدهایی که در خصوص رویکرد وفای می‌شود، گفت: «اگر درست آقای پزشکیان وفای ملی بود البته مشخص است که اگر وفای یک‌طرفه باشد در نهایت به بن‌بست می‌خورد اما ما در مجموع احساس می‌کنیم که این رویکرد جایگاه خودش را پیدا می‌کند و همکاری‌هایی که با خارج از دولت داریم قابل تقدیر است.»

با مذاکرات غیر مستقیم به توافق نمی‌رسیدیم

حسن روحانی، رئیس‌جمهور دولت‌های یازدهم و دوازدهم در دیدار نوروزی که با حضور برخی وزرای سابق و فعالان سیاسی برگزار شد، با اشاره به مذاکراتی که منجر به انعقاد برجام شد، گفت: «آن زمان آن تلفن توانست فضا را تلطیف کند؛ از آن طرف هم مذاکرات مستقیم وزرای خارجه توانست راه را باز کند و با وجود زحماتی که آقای دکتر ظریف و تیم همراهش کشیدند اگر بنا بود مذاکرات برجام غیرمستقیم باشد، نه در دو سال، که در ۲۰ سال هم به توافق نمی‌رسیدیم. حالا شرایط متفاوت است و در شرایط متفاوت، باید کار را پیش ببریم.» روحانی تأکید کرد: «کاری کنیم که در منطقه و کشور صلح باشد و امیدوارم با تلاش‌هایی که مسئولین، دولت و وزیر خارجه انجام می‌دهد و همچنین رهنمودهایی که مقام معظم رهبری داشتند و دارند، بتوانیم به نتیجه برسیم و سایه جنگ را از سر کشور دور کنیم و در مذاکرات بتوانیم موفق شویم.»

این توهامات کودکانه هرگز محقق نمی‌شود

خبرگزاری فارس، وابسته به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، در واکنش به خبر منتشرشده درباره ترور سردار امیرعلی حاجی‌زاده به نقل از «منبع آگاهی» نوشت: «شایعه‌ی اخیر بر برخی رسانه‌های معاند و فضای مجازی درباره ترور سردار حاجی‌زاده بخشی از سناریوی تکراری دشمن برای ایجاد رعب و اختلال در فضای روانی کشور است، نه ترویج رخ داده و نه حتی اقدامی به تروری صورت گرفته و اخبار منتشرشده توسط دشمن جنگ روانی است. دشمنان ایران با القای اخبار کذب، تلاش می‌کنند ذهن مردم را به سمت فضای جنگ و ترس سوق دهند، اما این توهامات کودکانه هرگز محقق نخواهد شد.»

دارد، ولی من فکر می‌کنم و البته انتظار این است که نگاه تصمیم‌گیران و سران قوا هم در خصوص تنگناها، پیچیدگی‌ها و درهم‌تنیدگی‌های قانونی با تحلیل‌گران جامعه مدنی همراه باشد و زمینه اینها کاملاً روشن است. برای مثال این قوانین در بحث اقتصادی باید تولید را تسهیل و سرمایه‌گذاری را تضمین کند و ورود سرمایه‌های خارجی هم ساده‌سازی شود. علاوه بر این، شاید یکی از مهمترین ابعاد دیگر، قوانین و رویه‌هایی است که می‌تواند در مسیر ایجاد وحدت ملی در کشور کمک کند و یا برعکس در این مسیر سنگ‌اندازی کند. در شرایط فعلی، شاید یکی از مهمترین ملزوماتی که کشور به آن نیاز دارد، تقویت وحدت ملی است که در ایجاد شرایط متناسب با وضعیت خطیر کنونی کشور خیلی مهم به شمار می‌رود. نکته بعد، پرهیز از تصویب و اصرار بر اجرای قوانینی است که می‌تواند این وحدت ملی را مخدوش کند و این توانایی را دارد که قشرها و نخله‌هایی از جامعه را نسبت به وضعیت جاری کشور بدبین کند. به صورت خلاصه بخواهم بگویم، در کنار قوانین اقتصادی تسهیل‌کننده‌ی بحث سرمایه‌گذاری برای تولید، قوانینی که عمدتاً در حوزه اجتماعی و فرهنگی قرار دارند، دارای اهمیت زیادی است. از سمت دیگر، می‌توان به این موضوع هم توجه کرد که باید بتوان در حوزه قوانین کشور، مصادیقی را پیدا کرد که حفظ کشور و تمامیت ارضی را مورد توجه قرار دهد و کشور را از قرار گرفتن در وضعیتی که مخاطره‌برگیز شدن در جنگ را به دنبال داشته باشد، دور سازد. یعنی قوانینی داشته باشیم که کشور را به سمت صلح پایدار و در عین حال شرافتمندانه سوق دهد و موانع ایجاد تفاهم با دنیا را در عین حفظ منافع ملی کشور از میان بردارد و البته در عین حال به دفاع از اعتبار و شرافت ایران و ایرانی بپردازد. اینها حوزه‌هایی است که می‌تواند نهایتاً شرایط و بستری‌های قانونی کشور را برای مدیریت در شرایط فعلی و گذر از این تونل خطیری که کشور در آن قرار گرفته، فراهم کند.

فعلاً یک‌سومش انجام شده، چند سال پیش و مثلاً در اوایل دولت روحانی و حتی پیش از آن رخ می‌داد، آیا حاکمیت بهره‌برداران مراتب بیشتری نمی‌برد؟ حتماً چنین بود و حتماً بر عرصه سیاست داخلی تأثیر مثبت‌تری می‌گذاشت. اما آنقدر کش می‌دهند که هیچ‌کس احساس سرد نکند. مشکل همیشگی حکومت‌داری در ایران، تاخیر در تصمیمات ضروری است که تا کار بیخ پیدا نکند، کاری نمی‌کنند و برعکس، ریز و درشت تصمیمات قبلی‌شان را حیثیتی می‌کنند. در ماجرای گروه‌نگاری از سفارت آمریکا هم همین بود، در پذیرش قطعنامه ۵۹۸ همین‌طور بود... هنوز هم همین هستند. در همه تصمیمات مهم، تاخیر دارند و در نتیجه اغلب هزینه تصمیم و تغییر را می‌دهیم ولی بهره‌ای که باید را نمی‌بریم.

ناصر ایمانی: اگر سران قوا نگاه به شرایط موجود کشور کرده باشند، یعنی اگر مانند یک تحلیل‌گر عادی به مسائلی مانند ضرورت افزایش تولید در کشور، افزایش سرمایه‌گذاری و تحریم‌ها نگاه کرده باشند، قاعدتاً باید به این نتیجه رسیده باشند که در کشور کارهای بزرگی انجام شود؛ یعنی اینکه ما نیاز به اصلاحات بزرگ در کشور داریم و دیگر اصلاحات کوچک شاید جواب نمی‌دهد و این موضوع نیاز به همراهی و همکاری مردم دارد؛ یعنی مسئولان و به‌خصوص رئیس‌جمهور محترم باید در زمینه تصمیمات جدی در کشور، ضرورت‌ها را به مردم توضیح دهند و بعد از آن اقدامات را انجام دهند. حالا اینکه این اقدامات مطابق نظر تحلیل‌گران و صاحب‌نظران باشد، چندان مهم نیست؛ مهم این است که مجموعاً کشور به این نتیجه برسد که باید این تغییرات انجام شود.

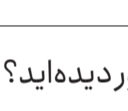

علی باقری: همانطور که گفتم چون آقای ازده‌ای به ابعاد موضوع اشاره نکرده است، نمی‌توان از الان نیت‌خوانی کرد و حکم داد که ایشان چه ابعدی از قوانین را مدنظر

حسین نورانی نژاد:

آقایان نباید خیلی به تأملات خودمانی و در بسته اکتفا کنند. یک نمونه خسارت‌بار چنین موضوعی را در آبان ۹۸ دیدیم که سران قوا فکرهایشان را روی هم گذاشتند و چه به بار آوردند. تصمیمات باید کارشناسی باشد و شرط اول تصمیمات ملی، موافقت و همراهی ملت با آن است.

حسین نورانی نژاد: حتماً بین آنچه مد نظر این آقایان است با آنچه در ذهن نیروهای سیاسی و مدنی توسعه‌گرا و دموکراسی‌خواه می‌گذرد، فاصله وجود دارد. اما واقعیت عالم سیاست و حکومت‌داری ممکن است این فاصله را به‌رغم تفاوت‌های نظری و آرمانی و ارزشی و اهدافی که ممکن است هر یک در سر داشته باشند، کاهش داده باشد. مثلاً یکی همچون آقای محسنی‌زاده‌ای که امروز می‌شناسیم به نظر واقع‌گراتر از چند سال پیش است. خیلی از بزرگان و فعالان اصولگرا که دستی در اجرا و حکومت‌داری داشته‌اند، به همین ترتیب هستند. منتهی مسئله‌نشستی‌های متعددی است که در نتیجه راهبردهای غلط گذشته بیرون زده و در چند سال اخیر در قالب بحران‌های مختلف خودشان را نشان می‌دهند و نیاز به تغییر را فوری‌تر، عمیق‌تر و با شتاب بیشتری نشان می‌دهد. بعلاوه آقایان نباید خیلی به تأملات خودمانی و در بسته اکتفا کنند. یک نمونه خسارت‌بار چنین موضوعی را در آبان ۹۸ دیدیم که سران قوا فکرهایشان را روی هم گذاشتند و چه به بار آوردند. تصمیمات باید کارشناسی باشد و شرط اول تصمیمات ملی، موافقت و همراهی ملت با آن است. به عنوان مثال حل مسئله ناترازی‌های انرژی، فقط با تهیه فرمول‌های به‌ظاهر کارشناسی و تکنوکراسی و برخی ترفندهای بوروکراتیک ممکن نیست. بلکه باید هر راهبردی را برای مدت‌زمانی طولانی در رسانه و فضای آزاد به نقد گذاشت. عرصه عمومی را در برآه آن فعال و اشاع کرد و نهایتاً تصمیم‌نهایی را در قالب فرآیندوم به‌رای گذاشت تا ملت احساس مشارکت و مسئولیت در قبال آن تصمیم بکند. نکته دیگر، توجه به مسئله شتاب تحولات در جهان و در ذهن و مطالبات جامعه است که به‌رغم این تغییراتی که به صورت خیلی تدریجی در ذهن و ادبیات و برخی سیاست‌های آقایان رخ می‌دهد، منجر به کاهش فاصله جامعه با حاکمیت نشده و روند نارضایتی‌ها را افزایش داده است. یک مثال کوچک بزنم. اگر رفع حصر که

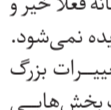
آیا نشانه و اراده‌ای از ایجاد این تغییر را در ارکان حاکمیتی کشور دیده‌اید؟

ناصر ایمانی:

متأسفانه فعلاً خبر و نشانه و علامتی دیده نمی‌شود. لازمه اینکه این تغییرات بزرگ انجام شود، یک بخش‌هایی داخلی خود دولت است و بخش‌های دیگر با همکاری مردم است. درباره آن بخش‌هایی که باید با همکاری مردم باشد، باید آرام آرام شرایط و ضرورت‌ها به مردم گفته شود و مردم را همراه کرد. در این زمینه، به‌خصوص آقای رئیس‌جمهور می‌تواند به‌علت خصوصیات صمیمی و مردمی که دارد، نقش مهمی را ایفا کند. الان من چنین چیزی را به خصوص در دولت نمی‌بینم ولی هر روز که از این تصمیمات جدی بگذرد، کشور آسیب بیشتری خواهد دید.

علی باقری: می‌توان نشانه‌هایی یافت که زمینه خوش‌بینی باشد. من اساساً ترجیح می‌دهم به نیمه پر لیوان نگاه کنم و به آن اشاره داشته باشم. با چنین دیدگاهی می‌توان به مصادیقی اشاره کرد که این خوش‌بینی را بتواند ایجاد کند؛ هر چند خودم هم اذعان دارم که این مصادیق کافی نیست. از جمله مواردی که می‌توان به آن اشاره کرد و به نظر خیلی مهم به شمار می‌رود، توقف ابلاغ قانون مربوط به عفاف و حجاب بود که با پایداری و احساس مسئولیت شخص رئیس‌جمهور و همراهی سایر قوا در کشور صورت گرفت. من اعتقاد دارم که اگر این واقعه رخ نمی‌داد، می‌توانست کشور و جامعه را دستخوش حوادث و مشکلاتی کند که وضعیت را از آنچه هست، خطرتر و نگران‌کننده‌تر

حسین نورانی نژاد: بله ولی نه به اندازه‌ای که رافع بحران‌ها باشد و رضایت عمومی را برانگیزد. حتی برخی این تصور را دارند که برخی بهبودها برای عبور از گردنه بحران‌های دیپلماتیک و تقابل‌های منطقه‌ای و جهانی است و به محض اینکه کارشان راه افتاد، به تنظیمات کارخانه بر خواهند گشت. کم‌نیستند کسانی که تأیید صلاحیت آقای پزشکیان و شکل‌گیری دولت پزشکیان را برای عبور مقطعی از بحران‌های فعلی و سپس بازگشت به تمام راهبردها و سیاست‌های پیشین با سخت‌گیری بیشتر می‌دانند. این جاست که باید اعتمادسازی با جامعه را جدی گرفت و علاوه بر فهم ضرورت تغییر با شتاب و عمق متناسب، بر پایداری بهبودها از طریق اصلاحات گفتمانی و حقوقی و ساختاری تأکید کرد.

حسین نورانی نژاد: حادقل اتفاقی که خواهد افتاد این است که ما امسال باز هم تورم بالایی خواهیم داشت و حتی بیشتر از سال گذشته خواهد شد. امسال شاهد تازگی‌هایی بیشتر از سال گذشته خواهیم بود که آسیب این مسئله مستقیماً به تولید کشور خواهد رسید. وقتی شما در سال گذشته و سال قبل‌تر از آن، برق و گاز کارخانجات را قطع می‌کردید، امسال بیشتر خواهد شد و سال آینده بیشتر از امسال می‌شود. باید تصمیمات خیلی جدی و به‌فوری گرفته شود. نکته مهم دیگر در زمینه سیاست خارجی است. در این زمینه باید یک تحولات مهم، پایدار و جدی را انجام دهیم. به‌نظر من سیاست خارجی ما هنوز هم بر همان پایه بیست‌سی سال گذشته می‌چرخد اما شرایط جهان بسیار تغییر کرده است. الان دیگر جهان ده سال پیش و حتی ده ماه پیش نیست و دنیای جدیدی در حال تولد است. ما باید شناخت خوبی از شرایط جهانی پیدا کنیم و متناسب با آن تصمیم بگیریم و یک خانه‌تکانی جدی در سیاست خارجی مان انجام دهیم. اگر به عنوان یک نمونه کوچک بخواهم اشاره کنم، تا دو ماه پیش یک رابطه‌ای را بین

علی باقری:

شاید یکی از مهمترین ملزوماتی که کشور به آن نیاز دارد، تقویت وحدت ملی است که در ایجاد شرایط متناسب با وضعیت خطیر کنونی کشور خیلی مهم به شمار می‌رود. نکته بعد، پرهیز از تصویب و اصرار بر اجرای قوانینی است که می‌تواند این وحدت ملی را مخدوش کند.

اتحادیه اروپا و ایالات متحده آمریکای دیدید اما الان دیگر آن رابطه‌ی به آن شکل وجود ندارد و یا این جنگ تعرفه‌ها که ایالات متحده راه انداخته، یک تحول مهم در جهان به شمار می‌رود و جهان را دچار دگردیسی جدید خواهد کرد. ما باید این شرایط جهان را درک کنیم و از آن شناخت پیدا کنیم و متناسب با آن حرکت داشته باشیم. اگر ده سال پیش، ضرورت اقتضا می‌کرد که ما یک توافقی به نام برجام را امضا کنیم، الان دیگر وضعیت مانند آن موقع نیست. یعنی اینکه علاوه بر اینکه در عرصه داخلی نیازمند تصمیمات جدی هستیم، در عرصه خارجی هم به چنین تصمیماتی نیاز داریم. درباره سیاست‌های اجتماعی هم این وضعیت برقرار است. ما اگر می‌خواهیم در این شرایط مردم را با خودمان همراه کنیم و مقداری واگرایی بین مردم و حاکمیت را کاهش دهیم، در آن عرصه هم ما توجه به شرایط فعلی که در جهان و برای ایران پیش آمده، باید متناسب با آن تصمیمات خوبی گرفته شود. در اینجاست که ما باید به بیانیه‌ای اشاره کنیم که اخیراً از سوی برخی فعالان جامعه مدنی امضا شده است که این بیانیه نشان دهنده این بود که چقدر افکار روشنفکران و اهل تدبیر و نظر ما، شرایط جهان و کشور را درک کرده است و این بیانیه را داده است. همین را باید یک مبنای قرار داد که چقدر ضرورت دارد که ما این افکار و مردم را با توجه به شرایط سخت کشور و شرایط پیچیده جهان با خودمان همراه کنیم. تصور نکنید که الان در ایران ما کاستی‌ها و بحران داریم، با تغییراتی که ایجاد شده، در سراسر جهان نگرانی‌ها و دلواپسی‌هایی ایجاد شده است. این مسائل جدید به شمار می‌رود و لازم است در این شرایط، نخبگان و اهل فکر را به شرایط کشور نزدیک‌تر کرد و با اینها همراهی بیشتری داشت که اینها هم بتوانند مردم را همراه کنند و ما آماده شویم برای اینکه این شرایط سخت را به خوبی پشت سر بگذاریم.

علی باقری: آنچه که مسلم است، این است که وضعیت کنونی محل قرار مناسبی برای کشور نیست. من فکر می‌کنم یک اتفاق نظر تقریباً کامل بین تحلیل‌گران وجود دارد که کشور در شرایط نامناسب و غیر پایداری قرار گرفته است و باید این شرایط تغییر کند. حالا این موضوع را از وضعیت کلان کشور می‌توان در نظر گرفت که الان تقریباً بسیاری از اقتصاددانان و فعالین اقتصادی باور دارند که ادامه این تحریم‌های کنونی، وضعیت عمومی اقتصادی کشور و معیشت مردم را نمی‌تواند بهبود دهد. همین‌طور در حوزه‌های اجتماعی، سیاسی و فرهنگی و از همه مهم‌تر در سیاست خارجی هم می‌توان به این مسائل اشاره کرد. گره‌های ایجادشده در سیاست خارجی کشور که بخش قابل توجهی از آن منتج از سیاست‌های اتخاذشده در کشور است، قطعاً نیاز به تغییرات اساسی و باز کردن گره‌ها دارد. بدون باز شدن این گره‌ها، نمی‌توان امید به بهبود شرایط کشور در کوتاه‌مدت و میان‌مدت داشت. به نظر می‌رسد که این موضوع نیاز به نوعی نگاه عمومی دارد. البته در این راه می‌توان حس زد که اقلیتی مقابل این موضوع قرار بگیرند؛ اقلیتی‌هایی که جزء ذینفعان اقتصادی، فقر و شرایط نامساعد فعلی در کشور به شمار می‌روند. به جز این گروه‌های اندک، من فکر می‌کنم یک اتفاق نظر ضمنی در کشور ایجاد شده است و همین نمونه‌هایی که به آن اشاره کرده و سیاست‌های امیدوارکننده به شمار می‌روند، نشانه‌هایی از اتفاق بزرگی است که می‌تواند در حال به وجود آمدن است. به صورت خلاصه بگویم، تدویم مناسبات فعلی در کشور، قطعاً راه به تشدید مشکلات خرد و کلان کشور خواهد داشت و شرط رفتن به سمت بهبود، ایجاد تغییر در این زمینه‌هایی است که به آن اشاره کردم.

در صورت عدم تغییر و ادامه رویه فعلی، چه دورنمایی را می‌توان در کوتاه‌مدت و بلندمدت برای کشور ترسیم کرد؟

حسین نورانی نژاد: شرایط فعلی قابل دوام نیست. راهبردهای کلان فعلی به خودبراندازی یا فروپاشی و بی‌دولتی و گسترش فقر و خشونت و ناامنی می‌انجامد. هنوز توسعه محور اداره کشور نیست. لزوم تغییر مبتنی بر تحقق مطالبات ملت و عدلی‌سازی روابط با جهان و افزایش رضایت عمومی، در همه شاخص‌های رسمی و مشاهدات عینی خودش را نشان می‌دهد. کیست که از این وضعیت راضی باشد؟ و کیست که نداند این شرایط حاصل راهبردهای کلان اداره کشور است؟

ناصر ایمانی: حادقل اتفاقی که خواهد افتاد این است که ما امسال باز هم تورم بالایی خواهیم داشت و حتی بیشتر از سال گذشته خواهد شد. امسال شاهد تازگی‌هایی بیشتر از سال گذشته خواهیم بود که آسیب این مسئله مستقیماً به تولید کشور خواهد رسید. وقتی شما در سال گذشته و سال قبل‌تر از آن، برق و گاز کارخانجات را قطع می‌کردید، امسال بیشتر خواهد شد و سال آینده بیشتر از امسال می‌شود. باید تصمیمات خیلی جدی و به‌فوری گرفته شود. نکته مهم دیگر در زمینه سیاست خارجی است. در این زمینه باید یک تحولات مهم، پایدار و جدی را انجام دهیم. به‌نظر من سیاست خارجی ما هنوز هم بر همان پایه بیست‌سی سال گذشته می‌چرخد اما شرایط جهان بسیار تغییر کرده است. الان دیگر جهان ده سال پیش و حتی ده ماه پیش نیست و دنیای جدیدی در حال تولد است. ما باید شناخت خوبی از شرایط جهانی پیدا کنیم و متناسب با آن تصمیم بگیریم و یک خانه‌تکانی جدی در سیاست خارجی مان انجام دهیم. اگر به عنوان یک نمونه کوچک بخواهم اشاره کنم، تا دو ماه پیش یک رابطه‌ای را بین